

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE SI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ.”

REZUMAT
LUCRARE DE DOCTORAT

RELAȚIILE CULTURALE
DINTRE REPUBLICA AZERBAIDJAN ȘI ROMÂNIA

Coordonator științific:
Prof.dr. Tasin GEMIL

Doctorand:
Zhala ISMAYILOVA

2016

CUPRINS

Introducere.....	4
Capitolul I - Rapoartele culturale, ca parte a relațiilor bilaterale.....	17
1.1. Locul relațiilor culturale în cadrul relațiilor internaționale.....	17
1.2. Etapele de dezvoltare a relațiilor culturale dintre Azerbaidjan și România.....	22
1.2.1. Relațiile culturale în secolul al XX-lea.....	22
1.2.2. O nouă etapă a relațiilor culturale – primul sfert al secolului al XXI-lea.....	50
1.3. Instituții competente în derularea relațiilor culturale.....	52
Capitolul II - Rolul publicării de volume ca strategie de promovare a patrimoniului cultural.....	68
2.1. Relațiile literare dintre Azerbaidjan și România.....	68
2.1.1. Literatura azeră în limba română în perioadă comunistă.....	68
2.1.2. Literatura azeră în limba română după obținerea independenței Azerbaidjanului.....	82
2.1.3. Literatura română în limba azeră în perioadă comunistă.....	89
2.1.4. Literatura română în limba azeră în perioadă postcomunistă.....	96
II.2. Editarea de carte cu tematică socio-politică, istorică.....	100
II.2.1. Cărți publicate în România: 1944-2000.....	100
II.2.2. Cărți în limba română: 2000-2015.....	101
II.2.3. Cărți publicate în Azerbaidjan în perioadă sovietică.....	108
II.2.4. Cărți publicate în azeră în perioadă modernă.....	111
Capitolul III – Rolul elitelor artistice în strategia de amplificare a relațiilor culturale româno-azere.....	113
III.1. Cooperarea în domeniul muzicii.....	113
III.1.1. Relațiile prin Moscova – socialismul.....	113
III.1.2. Perioada postcomunistă.....	123
III.2. Cooperarea în domeniul teatrului.....	129
III.2.1. Perioada comunistă.....	129
III.2.2. Cooperarea în primul sfert al secolului al XXI-lea.....	133
III.3. Cooperarea în domeniul cinematografului.....	135
III.4. Relațiile în domeniul artelor.....	140

III.4.1. Cooperarea pictorilor celor două țări socialiste.....	140
III.4.2. Perioada postcomunistă.....	143
Capitolul IV – Aportul adus relațiilor umanitare de către reprezentanți societății civile.....	146
IV.1. Note de călătorie despre Azerbaidjan și România.....	146
IV.1.1. Călători români despre Azerbaidjan - cărți publicate.....	146
IV.1.2. Note de călătorie în periodice românești.....	156
IV.1.3. România în ochii călătorilor din Azerbaidjan.....	158
IV.1.4. Periodica azere despre România.....	161
IV.2. Raporturile din domeniul presei.....	165
IV.3. Relațiile în știință și educație.....	177
IV.4. Relațiile sportive.....	183
Concluzie.....	186
Bibliografie.....	193
Anexe.....	206

Cuvinte cheie: *Azerbaidjan și România, Relațiile internaționale, relațiile culturale, organizații culturale, literatura română în azeră, literatura azeră în română, călători români în Azerbaidjan, note de călătorie din România, muzicieni azeri, pictori români.*

INTRODUCERE

În lumea politică modernă România și Republica Azerbaidjan sunt considerate țări prietene și parteneri economici apropiați. Putem vorbi de relații de apropiere pe diverse planuri între România și Azerbaidjan începând cu anii `50 ai secolului al XX-lea, cu toate acestea există dovezi documentate, ce-i drept, sumare, că relațiile dintre acestea, pot fi plasate până în epoca medievală clasică. Uzun Hasan (1468-1503), conducătorul statului Aggoyunlu, a avut relații cu domnul Moldovei Ștefan cel Mare (1433-1504), relații a căror derulare sunt atestate și în perioada Safevizilor (1501-1736). Aceste relații ocupă un loc important în istoria diplomației Azerbaidjanului¹.

Menționăm că ca prim contact cultural dintre cele două țări, este considerat participarea Domnului Moldovei Dimitrie Cantemir (1673-1723) la campania militară a lui Petru cel Mare în provincia Mării Caspice. D. Cantemir a tipărit în anul 1722 „Manifestul” țarului Petru I către populația locală în mai multe limbi printre care și în limba azeră. Oferim mai multe detalii în legătură cu acest eveniment în Capitolul 1.

Se cuvine să amintim că după colapsul URSS-ului, România a fost a doua țară după Turcia care a recunoscut independența Republicii Azerbaidjan la data de 11 decembrie 1991. Prima ambasadă azeră din Europa de Răsărit și-a început activitatea în 2001 la București. Potrivit unor surse, între cele două țări a fost semnat un acord de 56 de prevederi politice, economice și umanitare². Înteressant este faptul că la baza relațiilor politice dintre Azerbaidjan și România stau *relațiile culturale* care s-au stabilit încă de la începutul anilor `50 în cadrul URSS. Așadar, ne propunem ca în această lucrare să surprindem cât mai multe aspecte referitoare la relațiile dintre România și Azerbaidjan începând cu primele datări și continuând până în zilele noastre,

Perioada de până la cel de-al Doilea Război Mondial rămâne neacoperită, dat fiind accesul limitat la sursele care ne-ar putea oferi informații cantitative cu privire la derularea relațiilor bilaterale dintre România și Azerbaidjan. După război, rapoartele dintre cele două țări au avut loc sub directa supraveghere a Moscovei. În timpul regimurilor comuniste, atât legăturile mai strânse sau mai puțin strânse dintre statele

¹ Vezi: Mahmudov, Y., *Azərbaycan Diplomatiyası. Ağqoyunlu və Səfəvi dövlətlərinin Avropa ölkələri ilə əlaqələri (XV-XVII yüzilliklər)*, Ed: Təhsil, Bakı, 2006

²http://mfa.gov.az/files/file/Azərbaycan_-_Ruminiya_munasibetleri_08.09.2014.pdf - accesat pe 24.05.2016

satelit ale Moscovei, cât și rupturile dintre ele, au depins și de durata relațiilor dintre politicieni. În ultimii 10 ani ai secolului XX, istoria ambelor țări a fost amprentată de demararea unor importante reforme politice ce aveau să contribuie la mari schimbări în evoluția politică internă și externă. Relațiile internaționale aveau să fie derulate dintr-o perspectivă cu totul diferită, cu toate că în secolul XXI a început o perioadă nouă.

Motivul pentru care am ales să cercetez problema relațiilor culturale dintre România și Azerbaidjan se regăsește în pasiunea mea atât pentru literatură, cât și pentru cultură în general, la care se adaugă și faptul cu care m-am confruntat pe tot parcursul cercetării, și anume, lipsa studiilor cu privire la acest domeniu. Așadar, relațiile culturale dintre Azerbaidjan și România este o tematică inedită, ce nu a fost investigată până în acest moment. Din păcate, până acum nu s-a constatat realizarea vreunei cercetări speciale care să abordeze subiectul dintr-o perspectivă științifică, în niciuna din cele două țări. Ținând cont de rolul special al relațiilor culturale în perioada consolidării raporturilor politice și economice dintre cele două state, am considerat necesar efectuarea unui studiu cu tema „Relațiile culturale dintre Republica Azerbaidjan și România”.

Materialul care stă la baza cercetării noastre cuprinde în cea mai mare parte perioada sovietică, perioadă în care au avut loc cele mai intense raporturi culturale între România și Azerbaidjan. Informații cu privire la relațiile dintre România și Republica Azerbaidjan sunt preluate din lucrări cu autori azeri: Elmira Huseynova, Gullu Memmedova, Hacı Hacıyev, Bahadur Bilalov, Musa Gasımlı, ca să enumerăm doar câteva³. Perioada modernă sau post-sovietică ridică însă numeroase probleme, dat fiind numărul redus al studiilor preocupate de relațiile culturale dintre România și Azerbaidjan din această perioadă.

Studiile realizate până în acest moment pe teritoriul românesc cu privire la relațiile culturale dintre cele două țări completează studiile deja existente, făcând

³Vezi: Гусейнова, Э., Участие Азербайджанской ССР в научно-культурных связях СССР с социалистическими странами Европы (1959-1965 гг.), Автореферат, Баку, 1975); Мамедова, Г., Литературные связи Азербайджана с Молдовой (40-е – 80-е годы XX века), На правах рукописи, Баку, 1991; Гаджиев, Г., Участие Советского Азербайджана в международном экономическом, научно-техническом и культурном сотрудничестве СССР (1966-1980 гг.), Баку, 1991; Билалов, Б., Деятельность Азербайджанского Общества Дружбы и Культурные связи с зарубежными странами по осуществлению сотрудничества с народами стран восточной Европы (1958-1999 гг.), Автореферат, Баку, 1992; Qasimli, M., Azərbaycan beynəlxalq mədəni əlaqələrdə (1946-1990), Avtoreferat, Bakı, 1992.

referire, de cele mai multe ori, la perioada sovietică⁴. Autori precum Fahri Kerimli, Hamza Kerimli, Tebriz Garayev, Elhan Sayadov, Samire İmanova, sprijinți de diverse instituții de educație și cercetare din Azerbaidjan, au investigat relațiile României cu statele post-URSS și cu statele din Caucaz. Lucrările abordează în mare parte securitatea energetică și conflictele militare neterminate.

Printre puținele studii din România ce reflectă relațiile româno-azere este lucrarea lui Stamate Marius Gerald „Relațiile României cu statele din Caucazul de Sud (1991-2001)”, în care sunt prezentate relațiile României cu țările din estul Caucazului. O Una dintre lucrările care au stat la baza cercetării noastre reprezintă studiul Luminiței Letiția Constantin, "Instrumente ale agitației culturale în perioada 1944-1954. ARLUS, Editura Carte Rusă și politicile de carte" (2009). În acest studiu, autoarea abordează rolul important jucat de ARLUS (Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) în viața socială din România.

Așa cum sugerează și titlul, relațiile culturale dintre Azerbaidjan și România, precum și relațiilor umanitare existente între aceste două țări alcătuiesc *subiectul tezei*. Ne propunem, așadar, ca prin intermediul studiului de față să aducem contribuții la perceperea și cuantificarea bogăției spirituale avute de fiecare țară în parte, la conștientizarea obstacolului ce-l reprezintă dispariția libertății naționale atât de intens apărută de popoare în era globalizării rapide, precum și la dezvăluirea raporturilor bilaterale reciproce dintre cele două țări prietene, chiar dacă distanța dintre acestea .

Obiectivul principal al acestei lucrări este să scoată în lumină cât de important este să explorăm și să cunoaștem istoria și cultura curentă a celor două țări, întrucât aceste țări au o relație foarte strânsă. Relațiile bilaterale dintre cele două țări sunt de excepție, acest fapt favorizând dezvoltarea durabilă și fructuoasă a relațiilor culturale. Chiar dacă Republica Azerbaidjan și România nu au frontiere comune și nici nu se poate susține că împart o istorie comună din vechime până în zilele de azi, trecutul socialist nu prea îndepărtat și câștigurile economice moderne le oferă un punct de contact important.

⁴ Vezi: Kerimli, H., Substantiation of investment decision in the oil industry, Universitară, București, 2009; Kerimli, F., Relațiile dintre Republica Azerbaidjan și România (1993-2004), Top Form, București, 2010; Garayev, T., Relațiile României cu statele din Caucazul de Sud, Top Form, București, 2014; Саядов, Э., Азербайджанская культура в системе международных духовных отношениях (1980-1990), На правах рукописи, Баку, 2003; İmanova, S., Rumniya-Azərbaycan münasibətləri (1991-2011-ci illər), Avtoreferat, 2014.

Având în vedere aceste aspecte care stau la baza rapoartelor bilaterale, necesitatea cercetării dezvoltării relațiilor bilaterale dintre cele două țări și cele două popoare este imperioasă.

Metodologia folosită se bazează pe identificarea surselor edite și inedite și presupune decriptarea, transliterarea, tranșarea informațiilor, traducerea, prelucrarea și compararea cu alte surse, prelucrarea științifică a subiectului. În „Relațiile culturale dintre Republica Azerbaidjan și România” are loc prezentarea istoriei relațiilor culturale dintre cele două țări bazate pe surse materiale inedite în bună măsură. Deoarece tematica este o inițiativă inedită de cercetare, atât în cercul științific cultural, cât și în cel diplomatic, rezultatele cercetării obținute în urma abordărilor metodologice vor constitui o veritabilă bază metodologică pentru viitoarele cercetări.

Pentru realizarea tezei au fost folosite surse aparținătoare fondurilor din Biblioteca Universității Babeș-Bolyai, Biblioteca Națională a Azerbaidjanului M.F. Akhundzade, Biblioteca de Stat din Sankt-Petersburg, Biblioteca Academiei Române – București, Biblioteca Academiei Azerbaidjanului, Biblioteca Academiei Române - filiala Cluj-Napoca. De asemenea, au fost accesate sursele online ale cataloagelor bibliotecilor din Moscova și Iași, au fost consultate lucrări și din arhivele personale ale traducătorilor, ale cercetărilor și ale artiștilor din cele două țări asupra cărora se desfășoară studiul, Azerbaidjan și România.

Lucrarea de față cuprinde patru capitole. În Capitolul I, *Rapoartele culturale, ca parte a relațiilor bilaterale*, sunt prezentate informații despre culturologie, răspândirea culturii în lume, pornind de la analiza extinderii ca nuanță generală la nuanțe particulare; sunt prelucrate etapele dezvoltării relațiilor culturale dintre Azerbaidjan și România. În acest capitol facem o descriere a organizațiilor prin intermediul cărora au fost realizate rapoartele culturale. Capitolul al II-lea, *Rolul publicării de volume ca strategie de promovare a patrimoniului cultural*, vizează, în mare parte, analiza cărților edite, cărți literare, istorice, folclorice etc., tipărite în România și în Azerbaidjan, în perioada relațiilor culturale dintre cele două țării. Capitolul III, *Rolul elitelor artistice în strategia de amplificare a relațiilor culturale româno-azere* aprofundează rapoartele dintre muzicieni, pictori, actori, cântăreți, relațiile din învățământ, precum și relațiile din domeniul sportului. Capitolul al IV-lea, numit *Aportul adus relațiilor umanitare de*

către reprezentanții societății civile începe prin prelucrarea însemnărilor de călătorie, culese și prelucrate din cele două țări. În procesul de explorare au fost selectate și prelucrate o serie de însemnări despre voiajul scriitorilor, ziariștilor, studenților, inginerilor, medicilor etc. Au fost scrise pe acest subiect mai multe cărți și articole.

Bibliografie selectivă:

1. Lucrări generale

În română:

- ABDULLA, K., *Să vorbim azerbaidjană. Limba și cultură*. Editura Ideea Europeană, București, 2010.
- ABDULLAYEV C., *O eroare admisibilă Drongo*. Editura Paideia, București, 2004.
- ANAR, *Berbecul alb, berbecul negru*. Editura Paideia, București, 2004.
- *Arhitectura în URSS*. Editura Cartea rusă, București, 1945.
- Așug Alesker, *Versuri*. Editura Univers, București, 1977.
- BĂLAN, D., *Eldar Hasanov în viziunea romanilor*. Editura Paideia, București, 2010.
- CHIȘINEVICSH, I., *Despre marele ajutor acordat României de URSS*. Editura Partidului Comunist României, București, 1946.
- ELCIN, *Teatru*. Editura Paideia, București, 2003.
- KARIMLI, F., *Relațiile dintre Republica Azerbaidjan și România*. Editura Top Form, București, 2010.
- *Khojalî Tragedy. Istorie, fapte reale, documente și relatări din presa internațională*. București, 2004.
- KYCYKU, K., *Scurtă istorie a Azerbaidjanului*. Editura LimbrariumHaemus, București, 2007.
- IMANOV, K., *Povești armene (ne)naționale*. Editura Golden, Constanța, 2008.
- *În slujba prieteniei româno-sovietice*, Consilius General ARLUS, București, 1955.
- ISTRATI, P., *Omul care nu adera la nimic. Documente din Rusia sovietica*. Editura Istros, 1996.
- GARAYEV, T., *Relațiile României cu statele din Caucazul de Sud*. Editura Top Form, București, 2014.
- GĂRBEA, H., *Azerbaidjan – The living flame*. Editura Top Form, București, 2010
- FEIGL, E., *Mitomania armenilor. Extremismul armean: cauzele și contextul istoric*. Editura Ideea Europeană, București, 2010.
- FUZULÎ, *Leyla și Mecnun*. Editura Kriterion, București, 2007.
- *Hanatul Irevan*. Editura Top Form, București, 2011.

- HASANOV, E., *Diplomație cu suflet în România*. Editura Paideia, București, 2011.
- NIZAMI, *Visul și realitatea*. Editura Facla, București, 1911.
- PODINĂ, S., *50 000 de kilometri prin US*. Editura Politică, București, 1970.
- POLIDOR, P., *Îrșad - O călăuză pe drumul libertății*. Ed: P.Polidor, București, 2003.
- ROMAN, F., *Literatura rusă și sovietică în limba romană (1830-1959), Contribuții bibliografice*. Editura de stat pentru imprimate și publicații, București, 1959.
- TAYLOR, S., *Diferențele ireconciliabile: Turcia, Armenia, Azerbaidjan*. Ed: Paideia, București, 2012.
- *Tradiții de solidaritate internaționalistă româno-sovietice*, Editura Politică, București, 1977.

În azeră:

- AŞURBƏYLİ, S., *Bakı şəhərinin tarixi*, Ed: Avrasiya Press, Bakı, 2006.
- *Azərbaycan tarixi XIII-XVIII əsrlər. Yeddi cildə, III cild*. Ed: Elm, Bakı, 2007.
- BADULESKU, A., *Romanya*. Ed: Azərnəşr, Bakı, 1930.
- DEVLAVRANÇA, B., *Hekayələr*. Editura Azərnəşr, Bakı, 1962.
- DƏLİLİ, Ə., *Azərbaycan-rus münasibətləri Azərbaycan və farsdilli sənədlərdə, 1722-ci il (sənədlər külliyyatı)*, Editura Elm, Bakı, 1976.
- EMİNESKU, M., *Ulduzlardan pay istəyirəm*. Editura Səda, Bakı, 2001.
- İLİESKU, İ., *İnteqrasiya və qloballaşma. Rumın baxışı*, Editura Oskar, Bakı, 2003.
- ƏFƏNDİYEV, H.Ş., *Ruminiya yüksəliş yollarında*. Editura Azərnəşr, Bakı, 1958.
- *İlk məktub. (Rumın yazıçılarının əsərlərindən ibarət toplusu)*. Ed: Adiloğlu, Bakı, 2002.
- QASIMOV, M., *Azərbaycan Respublikası dünya meridianlarında*. Editura Gənclik, Bakı, 1992.
- QASIMZADƏ, H., *Ruminiya 1918-1939-cu illərdə*, Bakı, 1961.
- HƏSƏNOV, C., *Azərb. beynəlxalq münasibətlər sistemində (1918-1920)*, Bakı, 1993.
- HƏSƏNOV, E., *Slavyan dənizində latın adası*. Editura Azərnəşr, Bakı, 2010.
- MAHMUDOV, Y., *Azərbaycan Diplomatiyası. Ağqoyunlu və Səfəvi dövlətlərinin Avropa ölkələri ilə əlaqələri (XV-XVII yüzilliklər)*. Editura Təhsil, Bakı, 2006.
- PAUKER, A., *Ruminiya xalqı Hitlerin əsarəti altında*. Editura Azərnəşr, Bakı, 1942.

- RƏSULZADƏ, M.Ə., *Azərbaycan şairi Nizami*. Editura Təknur, Bakı, 2011.
- POP DE POPA, İ., *Hakimiyyət illüziyası*. Editura Oskar, Bakı, 2001.
- SADOVYANU, M., *Mitrya Kokor*. Editura Azərneşr, Bakı, 1955.
- SARIGÖL, N.Y., *Mavi Dunay simfoniyası*. Editura Vektor, Bakı, 2005.
- VƏZİROV, X.H., *Rumıniya səfəri haqqında*. Bakı, 1957.

În rusă:

- БУТКОВ, П., *Материалы для новой истории Кавказа с 1722 по 1803 год*. Из: Имп. Акад. Наук, 1869.
- ЖУКОВ, К., Восточная титулатура Петра I в Астраханской манифесте от 15 июля 1722 г, Тюркологический сборник 2011-2012, Из: Восточная литература, Москва, 2013.
- *История Румынии (1918-1970)*. Издательство Наука, Москва, 1971.
- КАРИМУЛЛИН, А., У истоков татарской книги. От начала возникновения до 60-ых годов XIX века. Издательство Татарское книжное, Казань, 1992.
- КРАВЧЕНКО, А.И., *Культурология*. Из: Академический проект, Москва, 2010
- КУРКИН, И., *Персидский поход Петра Великого. Низовой корпус на берегах Каспия (1722-1735)*, Издательство Квадрига, Москва, 2010.
- САДОВЯНУ, М., *Митря Кокор*. Из: Художественная литература, Москва, 1964.
- *СССР-Румыния: дружба и сотрудничество*. Из: Мысль, Москва, 1987.

În turcă:

- Devlet, N. Çarlık Rusya'sı ve sovyetler birliği'nin türk tarihine bakışı. Avrasiya etüdleri, Cilt:2, Sayı: 4, 92-104, (1995), s. 95
- KOCATÜRK, K., *Bir subayın anıları. 1909-1999*. Editura Kastaş, Ankara, 1999.
- ÜLKÜSAL, M., *Kırım yolunda bir ömür*, Editura Şafak, Ankara, 1999.

În engleză:

- ISTRATI, P., *Russia unveiled*. Ed: George Allen & Unwin, London, 1931.
- KERIMLI, H., *Substantiation of investment decision in the oil industry*. Editura Universitară, Bucureşti, 2009.

- HACIYEV, I., *Reviving the Great Silk Road: The Case of Azerbaijan*. Editura Top Form, Bucharest, 2006.

2. Studii și articole de specialitate

În română:

- Baljaraski, Ș., Literatura rusă după revoluție, *Romania literară*, 9 aprilie, 1932.
- Cernovodeanu, P., Dimitrie Cantemir: Relații și mărturii contemporane. *Viața românească*, nr.11, 1973.
- Letiția, C., Instrumente ale agitației culturale în perioada 1944-1954. ARLUS, Editura Carte Rusă și politicile de carte, *Teză*, București, 2009.
- Letiția, C., Literatură și propagandă. Editura: Cartea Rusă. *România literară*, nr.25, 2009

În azeră:

- İmanova, S., Rumîniya-Azərbaycan münasibətləri (1991-2011), *Avtoreferat*, 2014.
- Özcan, Ö., Məhəmməd Əmin Rəsulzadə Rumıniyada, *525-ci qəzet*, 21 may 2011
- Mehrəliyev, E., Azərbaycan-Rumıniya ədəbi əlaqələri qloballaşma və inteqrasiya kontekstində // *AMEA-nın "Xəbərlər" toplusu*. №4, 2005, pp. 45-54
- Rəsulzadə, M.E., Balkan dövlətləri, *İqbal*, nr.787, 11 noieembrie, 1914
- Rzaqızı, A., Azərbaycan-Rumıniya əlaqələrinin inkişafında ədəbiyyat və incəsənətin rolu. *Mədəni-maarif*, nr.5/6, 2001, pp. 26-30

În rusă:

- Билалов, Б., Деятельность Азербайджанского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами по осуществлению сотрудничества с народами стран восточной европы (1958-1999), *Автораферат*, Баку, 1992.
- Гаджиев, Г., Участие Совет-го Азербайджана в международном экономическом, научно-техническом и культурном сотрудничестве СССР (1966-1980 гг.), *Автораферат*, Баку, 1991.
- Гусейнова, Э., Участие Азербайджанской ССР в научно-культурных связях СССР с социалистическими странами Европы (1959-1965 гг.), *Автораферат*, Баку, 1975.

- Мамедова, Г., Литературные связи Азербайджана с Молдовой (40-е – 80-е годы XX века), *На правах рукописи*, Баку, 1991.
- Нике, М., Никос Казандзакис и Николай Клюев: встречи и характеристики, *Сибирские огни*, nr.12, 2009
- Саядов, Э., Азербайджанская культура в системе международных духовных отношениях (1980-1990), *На правах рукописи*, Баку, 2003.

3. Surse mass-media

Ziare și reviste din România:

- Contemporanul – 1887-1891/1950-2014
- Contimporanul – 1923 -1930
- Veac nou – 1934/1944-1989
- România literară – 1855/1905-1908/1932-1940
- România literară (saptamanal de literatura și arta) – 1968-1997
- Tribuna – 1894/1957-1970/1991-1994
- Pagini literara – 1934-1939
- Pagini culturale – 1927-1929
- Flacăra (Revista sosicala-literara) – 1930/1949/1955-1957

Ziare și reviste din Azerbaidjan:

- Azərbaycan jurnalı (Revista Azerbaidjan) – 1963-1968/1981-1988
- Kommunist (Comunistul) – 1955-1969
- Mədəniyyət (Cultura) – 2003-2005/2012-2014
- Ədəbiyyat və incəsənət (Literatura și arta) – 1933-38/1961-71/1984-1989/2012-2014
- Ulduz (Steaua) – 1968-1974
- 525-ci qəzet (a 525-lea gazeta) – 2003-2014
- Azadlıq (Libertatea) – 2001-2003
- Azərbaycan müəllimi (Profesor Azerbaidjanului) – 2000-2004
- Elm (Științifica) – 2011-2015
- Бакинский рабочий (Muncitor din Baku) – 1957-1959/1962-1975

Ancheta orală

dl. prof.dr. Tasin Gemil, fost Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar României în Azerbaidjan, director al Institutului Turcologie și Studii Central-Asiatice, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

dl. Dumitru Bălan, președintele Asociației de Prietenie România-Azerbaidjan, traducător literatură azeră;

dl. prof. dr. Nevzat Yusuf Sarigol, turkologist, traducător de literatură azeră.

1. Surse de Internet principale:

- www.mfa.gov.az
- www.president.az
- www.edu.gov.az
- www.mtc.gov.az
- www.heydar-aliyev-foundation.org
- www.edu.ro
- www.mae.ro
- www.socar.ro
- www.arhivelenationale.ro
- www.milliarxiv.gov.az
- www.azertag.az
- www.turkology.institute.ubbcluj.ro
- www.azadliq.org
- www.kulis.lent.az
- www.musigi-dunya.az